

Motion till riksdagen 2013/14:U203

av Jonas Sjöstedt m.fl. (V)

Mellanöstern och Nordafrika

1 Innehållsförteckning

2	Förslag till riksdagsbeslut	2
3	Inledning.....	4
4	Mänskliga rättigheter	4
4.1	Kvinnors och hbtq-personers rättigheter	5
4.2	Fackliga rättigheter	6
4.3	Etniska och religiösa minoriteter.....	7
5	EU:s relationer till regionen.....	7
5.1	Handel och ekonomiskt samarbete.....	7
5.2	Migrationssamarbete	8
5.3	Medelhavsunionen	8
6	Sveriges relationer till regionen.....	9
6.1	Vapenexport	9
6.2	Handel och ekonomiskt samarbete.....	9
6.3	Nedrustning.....	10
7	Nordafrika.....	10
7.1	Marocko och Västsahara	10
7.2	Algeriet	11
7.3	Tunisien.....	12
7.4	Libyen	13
7.5	Egypten	14
8	Mellanöstern.....	14
8.1	Israel och Palestina.....	14
8.2	Syrien	16
8.3	Turkiet.....	16
8.4	Irak	18
8.5	Iran	18
8.6	Bahrain.....	20
8.7	Saudiarabien.....	21

Fel! Okänt namn på

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på hur Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN kan öka sitt stöd till kvinnorörelsen i Nordafrika och Mellanöstern.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på hur stödet till hbtq-organisationer i syd kan förstärkas och göras mer flexibelt.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fackliga rättigheter och stöd till fackliga organisationer i Nordafrika och Mellanöstern.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige som medlem av EU bör verka för att kommande associerings- och handelsavtal ska villkoras med respekt för de mänskliga rättigheterna och folkrätten.¹
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör agera i EU för att unionens migrationsarbete med länderna i Nordafrika och Mellanöstern ska ske med Genèvekonventionen och de mänskliga rättigheterna som grund.²
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att reformera EU:s grannskapspolitik med Nordafrika och Mellanöstern för att öka fokus på folkrätt, demokrati och mänskliga rättigheter samt att ett sådant reformarbete också måste omfatta Medelhavsunionen.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör få i uppdrag att skärpa kriterierna när det gäller mänskliga rättigheter för svenskt exportfrämjande.¹
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN bör agera för att få till stånd en zon fri från massförstörelsevapen i Mellanöstern.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör rösta mot fiskeriavtal med Marocko så länge detta avtal inte uttryckligen exkluderar västahariska vatten.³
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN bör understödja arbetet med en ny tunisisk konstitution.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på hur Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN aktivt kan bidra till demokratisering och stabilitet i Libyen.

Fel! Okänt namn på

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN ska arbeta för en återgång till civilt styre och demokratiska val i Egypten.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör erkänna Palestina som självständig stat.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN bör agera för att en politisk process för fred i Syrien ska komma till stånd.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i de bilaterala kontakterna med den turkiska regeringen, och även i egenskap av medlemsland i EU, bör verka för att Turkiet ska genomföra nödvändiga demokratiska reformer av sin konstitution.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige som medlem i FN aktivt bör verka för att en FN-rapportör för Irak tillsätts.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den svenska regeringen bör inleda en dialog med de svenska företag som är verksamma i Iran när det gäller de mänskliga rättigheterna.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i EU såväl som i FN bör verka för ett vapenembargo mot Bahrain.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör upphäva det militära samarbetsavtalet mellan Sverige och Saudiarabien.

¹ Yrkandena 4 och 7 hänvisade till NU.

² Yrkande 5 hänvisat till SfU.

³ Yrkande 9 hänvisat till MJU.

Fel! Okänt namn på

3 Inledning

Den 17 december 2010 strax före lunch gick Mohammed Bouazizi ner till centrum i den tunisiska staden Sidi Bouzid och tände eld på sig själv, driven av ilska och frustration över de trakasserier och förtryck som var en del av diktaturens vardag. Mohammed Bouazizi var inte ensam om att bära på ilska och längtan efter demokrati, mänskliga rättigheter och social rättvisa. Under de tre senaste åren har vi sett en våg av folkliga protester välla fram över Nordafrika och Mellanöstern, folkliga protester drivna av drömmar om frihet och social rättvisa.

Snart tre år efter att protesterna inleddes finns det mycket som talar för att det som inledningsvis kallades för en arabisk vår nu gått över i en arabisk höst. I flera fall har de folkliga protesterna lett till att odemokratiska regimer fallit, att viktiga reformer kunnat genomföras och att enskilda länder tagit verkliga steg mot demokratisering. Samtidigt understryker den mångfacetterade utvecklingen i regionen att demokratisering sällan sker över en natt. Regimens blodiga svar på protesterna i Syrien har kastat landet in i vår tids värsta humanitära kris. I Jemen tvingades presidenten avgå, men den gamla politiska eliten biter sig fast vid makten. I Egypten har militärkuppen inneburit att landet förts allt längre från en verklig demokratisering. I Iran, Saudiarabien, Förenade Arabemiraten och flera andra länder ser vi få tecken på förändringar. Få är också exemplen på att protesterna omsatts i verkliga förbättringar när det kommer till situationen för kvinnor, hbtq-personer samt etniska och religiösa minoriteter. Det är svårt att i närtid se ett slut på ockupationerna av Västsahara och Palestina.

En viktig förklaring till att de demokratiska landvinningarna inte blivit större är hur omvärlden förhållit sig till de folkliga revolterna. In i det längsta backade USA och flera EU-länder upp diktaturena i Tunisien och Egypten. Man har blundat när protester slagits ner i länder som Bahrain, Saudiarabien och Förenade Arabemiraten. I Syrien har möjligheterna till en politisk lösning kraftigt försvårats genom att ett flertal länder gett militärt stöd till de olika parterna.

Utvecklingen i Nordafrika och Mellanöstern är komplex och mångfacetterad. I denna motion beskriver vi Vänsterpartiets övergripande syn på utvecklingen i regionen och presenterar några förslag på hur Sverige kan bli en verklig röst för fred, demokrati och jämställdhet i regionen. I flera andra motioner och parlamentariska initiativ har vi fördjupat oss i enskilda länder och frågor som berörs i denna motion.

4 Mänskliga rättigheter

När de folkliga revolterna i Nordafrika och Mellanöstern bröt ut under våren 2011 dominerade krav på ökad respekt för de mänskliga rättigheterna. Kraven var en naturlig följd av att regionens auktoritära regimer i decennier i olika

utsträckning kränkt och inskränkt befolkningens medborgerliga och politiska rättigheter, såväl som ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. I dag kan vi konstatera att få av demonstranternas krav har infriats. Det finns exempel på regimer som tillmötesgått vissa krav eller där regimskiften ökat friheten. Men exemplen är tyvärr fler på hur de folkliga revolterna bemötts av ökad repression eller inledande framgångar följts av bakslag.

4.1 Kvinnors och hbtq-personers rättigheter

Få grupper i regionen har mött så massiva kränkningar av sina mänskliga rättigheter som kvinnor och hbtq-personer. I flera länder spelade kvinnor en central roll i de folkliga protesterna under våren 2011. I Egypten, Tunisien och Syrien var det många gånger kvinnor som gick främst i demonstrationstågen. I Jemen blev nobelpristagaren Tawakkul Karman en självklar symbol för landets demokrätirörelse. Men kraven på respekt för kvinnors mänskliga rättigheter har inte hörsammats. I Syrien har de kvinnliga aktivisterna tvingats fly landet eller ”försvunnit”. I Egypten har det sexualiserade våldet mot kvinnor kraftigt ökat under den politiska turbulensen. När kvinnor i Saudiarabien i juni 2011 kritiserade landets förbud för kvinnor att köra bil bemöttes de med arresteringar och åtminstone en kvinna dömdes till piskning. I Iran syns inga förändringar i regimens hårda könsförtryck. Ett av mycket få positiva steg var parlamentsvalet i Algeriet 2013 som resulterade i en kraftig ökning av antalet kvinnor i parlamentet till totalt 31 procent.

Demokratisering förutsätter att kvinnors rättigheter respekteras. Det är viktigt att Sverige som enskilt land, såväl som medlem i EU och FN, arbetar för att frågor om kvinnors rättigheter alltid står på dagordningen i dialogen med regionens regeringar. I de länder som lider under ockupation och/eller väpnade konflikter är det viktigt att omvärlden ser att konflikter drabbar män och kvinnor på olika sätt och i olika utsträckning. FN:s resolutioner 1325 och 1820 är här centrala verktyg. Men det kanske viktigaste Sverige kan göra är att stödja de kvinnor i regionen som går samman för förändring. Regeringen bör återkomma med förslag på hur Sverige som enskilt land, såväl som medlem i EU och FN, kan öka sitt stöd till kvinnorörelserna i Nordafrika och Mellanöstern. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

I Saudiarabien, Iran och Jemen kan samkönade relationer bestraffas med döden. I Marocko, Irak, Qatar, Libanon, Algeriet och en rad andra länder riskerar hbtq-personer långa fängelsestraff. I Irak har hatbrotten mot hbtq-personer nått en alarmerande omfattning. Israel är det enda land i regionen som uttryckligen förbjuder diskriminering p.g.a. sexuell läggning och könsidentitet.

Men i regionen börjar också modiga hbtq-aktivister att organisera sig, bl.a. i Algeriet, Egypten, Libanon och Palestina. I Turkiet och Israel finns redan en välorganiserad hbtq-rörelse. Dessa aktivister behöver Sveriges stöd. I länder där samkönade relationer är förbjudna finns det dock stora svårigheter för hbtq-organisationer att ens registrera sig och många små hbtq-organisationer i regionen har haft svårt att leva upp till de allt högre krav på revision och upp-

Fel! Okänt namn på

följning som Sverige ställer. Ska Sverige kunna stödja hbtq-organisationer även i länder där situationen för hbtq-personer är som svårast krävs en ökad flexibilitet. Norge har i sitt utvecklingssamarbete visat hur det är möjligt. Där har den norska motsvarigheten till RFSL fått relativt stor frihet att fördela pengar till hbtq-organisationer i syd. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på hur stödet till hbtq-organisationer i syd kan förstärkas och göras mer flexibelt. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4.2 Fackliga rättigheter

När människor runt om i Nordafrika och Mellanöstern demonstrerat med krav på ökad frihet har den fackliga rörelsen ofta spelat en central roll. Runt om i regionen har facket inte bara varit en kraft som fört löntagarnas talan på arbetsmarknaden utan också en viktig samhällskraft för demokratisering. Många auktoritära regimer har därför med varierande framgång försökt begränsa eller helt förbjuda möjligheten att organisera sig fackligt. I exempelvis Bahrain avskedades tusentals löntagare efter att de deltagit i protesterna 2011 och ett flertal fackliga ledare fängslades för sitt stöd till demokratirörelsen. Regimen i landet har dessutom försökt sjösätta en ny regimvänlig fackförening för att konkurrera ut den nu dominerande General Federation of Bahrain Trade Unions.

På hela den arabiska halvön arbetar miljoner gästarbetare som bl.a. hembiträden och byggnadsarbetare under svåra förhållanden och ofta helt utan rättsligt skydd eller möjlighet att organisera sig. I Qatar utgör migrantarbetare 95 procent av arbetskraften och de saknar rätten att organisera sig fackligt.

Internationella fackliga samorganisationen (IFS) ger i sin årliga rapport om läget för de fackliga rättigheterna i världen en dystert bild av utvecklingen i Nordafrika och Mellanöstern. I bl.a. Algeriet och Marocko har fackliga aktivister fängslats. Den nya egyptiska konstitutionen begränsar kraftigt möjligheten att bilda fackliga organisationer. I Iran har fängslade fackliga aktivister utsatts för tortyr. I Irak gäller fortfarande arbetsmarknadslagar som infördes under Saddam Husseins styre och som förbjuder kollektivavtal, fria fackföreningar och rätten att strejka. I Syrien saknas alla former av arbetsrätt och alla fackliga rättigheter har avskaffats.

Genom LO/TCO:s biståndsnämnd stödjer Sverige många av regionens hårt trängda fackliga organisationer. Detta stöd är viktigt och bör utökas. Vänsterpartiet anser att regeringen ska lyfta fram frågor om fackliga rättigheter i dialogen med svenska företag som verkar i regionen. Vidare bör Sverige som enskilt land, såväl som medlem i EU och FN, lyfta fram de fackliga rättigheterna i dialogen med regionens regimer. Vad som ovan anförts om fackliga rättigheter och stöd till fackliga organisationer i Nordafrika och Mellanöstern bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4.3 Etniska och religiösa minoriteter

Nordafrika och Mellanöstern är en etniskt och religiöst heterogen region. Dagens statsbildningar är i stor utsträckning ett resultat av stormakternas agerande efter första och andra världskriget och har i liten utsträckning tagit hänsyn till befolkningens sammansättning eller historiska kontaktvägar. Grupper som kurder och berber är i dag uppdelade i flera statsbildningar, och många etniska och religiösa grupper har mycket begränsade möjligheter att få tala sitt språk och uttrycka sin kultur och religion. I motionen 2009/10:U205 Kurdistan utvecklar vi vår syn på kurdernas situation.

I många fall är diskriminering och förtryck av olika etniska och religiösa grupper institutionaliserat av de styrande regimerna sedan decennier. Men i efterdyningarna av den arabiska våren har vi sett hur regimer och politiska rörelser försökt politisera etnicitet och religion för att stärka sina egna positioner och splittra sina motståndare. Detta har resulterat i ökat våld mot en rad grupper, bl.a. kristna minoriteter i Irak, kurder i Syrien och kopter i Egypten. Demokratisering i regionen kommer att förutsätta grundliga reformer i det flesta länder för att garantera de grundläggande mänskliga rättigheterna för etniska och religiösa minoriteter.

5 EU:s relationer till regionen

Den arabiska våren har synliggjort dubbelmoralen i EU:s relationer till regionen. Man har i högtidstalen i Europa talat om mänskliga rättigheter, men i relationerna med Nordafrika och Mellanöstern har det varit de ekonomiska och politiska egenintressena som gång på gång vägt tyngst. Ska EU på allvar bli en kraft för fred, demokrati och mänskliga rättigheter så måste den s.k. grannskapspolitiken i grunden förändras.

5.1 Handel och ekonomiskt samarbete

EU har tecknat omfattande associeringsavtal om politiskt och ekonomiskt samarbete med de flesta gamla auktoritära regimerna, bl.a. med Tunisien, Marocko och Egypten. Under det svenska ordförandeskapet godkände EU ett avtal med diktaturen i Syrien och 2008 inleddes förhandlingar med Libyen. Men inget land har man haft så omfattande och djupa samarbetsavtal med som med Israel, trots att landet fortsätter kränka folkrätten och ignorera FN:s resolutioner.

EU har redan avslutat två rundor med Marocko om handelsavtalet Deep and Comprehensive Free Trade Agreement (DCFTA). När avtalet är på plats kommer det att bli det mest omfattande handelsavtal som EU har med något land runt Medelhavet. Kommissionen har också mandat att inleda liknande förhandlingar med Tunisien, Egypten och Jordanien. Informella samtal pågår även med Gulf Cooperation Council, GCC, om att återuppta förhandlingarna

Fel! Okänt namn på

om ett frihandelsavtal med EU. I GCC är bl.a. Saudiarabien, Bahrain och Förenade Arabemiraten medlemmar.

Vänsterpartiet anser att frågor om handel och ekonomiskt samarbete inte kan frikopplas från frågor om folkrätt och mänskliga rättigheter. Sverige bör som medlem i EU verka för att kommande associerings- och handelsavtal ska villkoras med respekt för de mänskliga rättigheterna och folkrätten. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.2 Migrationssamarbete

Inom migrationspolitiken har samarbetet varit omfattande med länderna i Nordafrika. Den fria rörligheten i EU utvecklas på bekostnad av den fria rörligheten i EU:s grannstater. Länder i Nordafrika pressas att införa en hårdare politik för att bekämpa migration, baserad på den europeiska modellen med gränskontroller, kriminalisering, frihetsberövande och utvisning. EU:s gränskontroll förläggs på detta sätt på tredjeländers sjöterritorium.

Så sent som 2010 framförhandlades ett ramavtal mellan EU och Libyen om migration, trots att Libyen inte har skrivit under FN:s flyktingskonvention. Gaddafi lovades 60 miljoner euro för att stärka kontrollen av Libyens land- och sjögränser för att samarbeta med EU:s gränskontrollmyndighet Frontex. Sverige var aktivt drivande bakom avtalet. Migrationssamarbetet med den dåvarande diktaturen i Libyen är tyvärr inget isolerat fall, utan synliggör snarare ett grundläggande problem med unionens migrationssamarbete. Sverige bör agera i EU för att unionens migrationssamarbete med länderna i Nordafrika och Mellanöstern ska ske med Genèvekonventionen och de mänskliga rättigheterna som grund. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.3 Medelhavsunionen

Relationerna till länderna i Nordafrika och Mellanöstern har formaliserats genom Medelhavsunionen. Unionen bildades 2008 på franskt initiativ med syfte att EU och länder runt Medelhavet skulle fördjupa samarbetet om ekonomi och politik. De auktoritära regimerna i Syrien, Tunisien och Marocko välkomnades till detta samarbete utan att tydliga krav på demokratiska reformer ställdes. Libyen erbjöds observatörsstatus och den dåvarande diktaturen i Egypten fick inneha ordförandeposten.

Vänsterpartiet anser att det är viktigt att det finns mötesplatser och arenor för dialog som också inkluderar företrädare för diktaturer och auktoritära stater. Men det förutsätter att dessa mötesplatser fylls med ett politiskt innehåll. I ljuset av den arabiska våren finns det stora behov av att i grunden reformerna EU:s grannskapspolitik med Nordafrika och Mellanöstern för att öka fokus på folkrätt, demokrati och mänskliga rättigheter. Ett sådant reformarbete måste också omfatta Medelhavsunionen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6 Sveriges relationer till regionen

Under den arabiska våren har svenska politiker uttryckt stort stöd för kraven på demokratisering och respekt för de mänskliga rättigheterna. Genom biståndspolitiken har Sverige stött nätaktivister, oberoende journalister och civilsamhället. Till Syrien och flera av grannländerna ger Sverige ett omfattande humanitärt stöd. Men Sveriges röst i Mellanöstern och Nordafrika är allt annat än konsekvent. Exemplet är många där svenska egenintressen gått före engagemanget för mänskliga rättigheter. Vänsterpartiet vill att Sverige ska vara en konsekvent röst för frihet och mänskliga rättigheter i Nordafrika och Mellanöstern oavsett var, av vem eller med vilka motiv de mänskliga rättigheterna kränks.

6.1 Vapenexport

Det kanske tydligaste exemplet på dubbelmoralen i Sveriges relationer till Nordafrika och Mellanöstern är den omfattande svenska vapenexporten till regionen. Mellan 2010 och 2012 exporterade Sverige krigsmateriel till Saudiarabien, Förenade Arabemiraten, Bahrain, Egypten, Oman, Kuwait, Israel, Irak, Tunisien, Algeriet, Turkiet och Jordanien. Flera av regionens mest auktoritära regimer har varit några av de absolut största köparna av svensk krigsmateriel och exporten till regionen har kraftigt ökat de senaste åren. Vänsterpartiet har motsatt sig denna export. Vi vill att den svenska vapenexporten till diktaturer, krigförande stater och länder som begår grova och omfattande brott mot de mänskliga rättigheterna ska upphöra.

Vänsterpartiet kommer att återkomma med konkreta förslag på hur vi vill reformera svensk krigsmaterielexport i samband med att regeringen i vår presenterar sin årliga skrivelse om den svenska exporten av krigsmateriel.

6.2 Handel och ekonomiskt samarbete

Samtidigt som de auktoritära regimerna i Syrien, Egypten och Jemen med våld försökt slå ner folkliga revolter understödde svenska myndigheter med svenska skattemedel handel med dessa regimer samt omfattande svenska investeringar. Bara under 2011 gick den statliga myndigheten Exportkreditnämnden (EKN) in och garanterade affärer med Nordafrika och Mellanöstern för 12,2 miljarder kronor genom s.k. exportkrediter.

Den enskilt största mottagaren av svenska exportkrediter i regionen under den borgerliga regeringen har varit diktaturen i Iran. Mellan 2006 och 2012 utfärdade EKN garantier för affärer med regimen i Teheran för hela 15,1 miljarder kronor.

Även andra statliga institutioner har agerat för att främja det ekonomiska utbytet med regionen. Swedfund har investerat i Irak och Egypten. Exportrådet har bedrivit verksamhet i Irak, Egypten och Tunisien. Bland annat satsade

Fel! Okänt namn på

man 3,3 miljoner kronor mellan 2008 och 2011 på att bygga upp det tunisiska exportrådet, samtidigt som diktatorn Ben Ali fyllde landets fängelser med oppositionella.

Vänsterpartiet är inte emot att handel bedrivs med diktaturer, tvärtom finns det exempel på hur handelsblockader slagit hårt mot civilbefolkningen. Men vi anser att det är centralt att det finns tydliga kriterier för den exportfrämjande verksamheten så att handel och investeringar inte bidrar till kränkningar av mänskliga rättigheter eller stärker auktoritära regimer. Regeringen bör med denna inriktning skärpa kriterierna avseende mänskliga rättigheter för svenskt exportfrämjande. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6.3 Nedrustning

Militär nedrustning har under en mycket lång tid varit en svensk profilfråga internationellt. Under den borgerliga regeringen har engagemanget på detta område svalnat. I ett läge då det sker en militär upprustning i Nordafrika och Mellanöstern och spänningarna ökar mellan och inom länder finns det ett stort behov av länder som kan driva på för nedrustning och avspänning. Ett viktigt initiativ skulle vara att agera för att få till stånd en zon fri från massförstörelsevapen i Mellanöstern. I dag är redan Latinamerika, Centralasien, Sydostasien och Afrika kärnvapenfria zoner. I Nordafrika har Algeriet, Tunisien och Libyen ratificerat African Nuclear Weapon Free Zone Treaty. I dag vet vi att Israel har kärnvapen och att Nato placerat kärnvapenstridsspetsar i Turkiet. Både Egypten och Turkiet har gett sitt stöd till idén om en kärnvapenfri zon i regionen. Sverige bör som enskilt land, såväl som medlem i EU och FN, agera för att få till stånd en zon fri från massförstörelsevapen i Mellanöstern. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7 Nordafrika

7.1 Marocko och Västsahara

Sedan 1975 är stora delar av den tidigare spanska kolonin Västsahara ockuperad av Marocko. Ockupationen har av den internationella domstolen i Haag bedömts vara rättsvidrig. FN vill att det västsahariska folket självt ska få avgöra sin framtid i en folkomröstning. En folkomröstning har dock systematiskt förhållats av ockupationsmakten Marocko.

En stor del av befolkningen lever sedan årtionden i flyktingläger i Algeriet under mycket knappa förhållanden. Vi har utvecklat vår syn på utvecklingen i Västsahara i motion 2011/12:U208.

Genom organisationen Praktisk Solidaritet ska Sverige förmedla humanitärt stöd för 32 miljoner kronor till flyktinglägren 2011–2013. Stödet ges i

form av kläder och konserver med makrill. Vänsterpartiet har påtalat vikten av att det svenska humanitära stödet utökas.

I de delar av Västsahara som Marocko ockuperar saknar befolkningen demokratiska fri- och rättigheter. Ockupationsmakten slår ned fredliga protester med våld och ställer de gripna inför militärdomstol. Marocko exploaterar också landets rika naturresurser, inte minst fosfat. Detta sker i strid med viljan hos det västsahariska folkets företrädare, befrielse rörelsen Polisario.

Den 5 december 2012 beslutade riksdagen att Sverige snarast bör erkänna den Sahariska Arabiska Demokratiska Republiken (Västsahara) som en fri och självständig stat. Riksdagen beslutade också att Sverige bör verka för detta inom EU. Trots riksdagens beslut väntar vi fortfarande på att regeringen ska verkställa beslutet. Vänsterpartiet är starkt kritiskt till att regeringen förhåller riksdagens beslut och anser att Sverige omgående ska erkänna Västsahara.

I samband med riksdagens beslut om erkännande gjordes också en rad andra viktiga ställningstaganden rörande Västsahara. Riksdagen slog fast att Sveriges hållning ska utgå ”från folkrätten och rätten till självbestämmande för det västsahariska folket”, att FN-styrkan Minurso’s mandat bör utvidgas till att också innefatta övervakning av situationen gällande de mänskliga rättigheterna och att ett eventuellt förnyat fiskeavtal med Marocko måste vara förenligt med folkrätten.

En central fråga framöver är att förhindra Marockos exploatering av västsahariska naturtillgångar. Regeringen har slagit fast att man inte anser ”att EU:s handelsavtal med Marocko är tillämpliga för produkter från Västsahara”. EU:s handelsavtal med Marocko har starkt kritiserats för att vara otydligt när det kommer till västsahariska produkter, och varor från Västsahara märks fortfarande som om de vore producerade i Marocko.

Den 24 juli i år undertecknade EU-kommissionen och Marocko ett nytt fiskeriavtal. Västsahara och det västsahariska folket nämns inte med ett ord i avtalet, som ger Marocko totalt 160 miljoner euro över fyra år. Sverige bör rösta mot fiskeriavtal med Marocko så länge detta avtal inte uttryckligen exkluderar västsahariska vatten. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7.2 Algeriet

Algeriet var ett av de första länderna i vilket protester bröt ut under den arabiska våren. Redan i slutet av december 2010 startade de första protesterna. Men till skillnad från många andra länder i regionen blev aldrig protesterna lika omfattande. Det finns flera förklaringar till det. Algeriet har redan inlett en demokratisering, och respekten för de mänskliga rättigheterna är starkare än i många av regionens andra länder. Landets regering valde dessutom att bemöta protesterna med reformer, bl.a. genom att häva landets 19 år långa undantagstillstånd och reformera landets vallag.

Men en central förklaring till att protesterna aldrig fick samma omfattning i Algeriet är också landets moderna historia. 1991 vann islamistiska rädd-

Fel! Okänt namn på

ningsfronten FIS första omgången i landets parlamentsval. Regimen svarade med att ställa in den andra omgången av valet och att förbjuda FIS, med ett tydligt stöd från bl.a. EU och USA. Regimens agerande ledde till ett blodigt inbördeskrig som under 90-talet krävde mer än 150 000 liv. Detta inbördeskrig är fortfarande ett öppet sår i Algeriet. Genom sitt stöd till att parlamentsvalen aldrig genomfördes i Algeriet 1991 så har också omvärlden ett ansvar för det blodiga inbördeskriget. Detta borde vara en lärdom när EU nu förhåller sig till val i andra delar av regionen. Ska EU vara en kraft för demokrati och fred behöver man stödja civilt styre och demokratiska val oavsett vem som vinner valen.

Algeriet har sedan millennieskiftet utvecklats till en av de viktigaste politiska och ekonomiska aktörerna i regionen och i Afrikanska unionen. Banden mellan Algeriet och Sverige är samtidigt starka. Redan 1729 undertecknades ett handelsavtal mellan Algeriet och Sverige. Sverige var också det enda landet i västvärlden som röstade för Algeriets självständighet i FN:s generalförsamling 1959. Samtidigt har den borgerliga regeringen visat ett mycket svagt intresse för landet. Vänsterpartiet ser att det finns goda möjligheter att fördjupa och bredda både de politiska och ekonomiska kontakterna med Algeriet.

7.3 Tunisien

I januari 2011 spreds folkliga protester snabbt över Tunisien, drivna av ett djupt missnöje med president Ben Alis auktoritära styre. Som i flera andra länder spelade landets arbetarrörelse, fackföreningar och studenter en avgörande roll i protesterna. Den 14 januari avgick Ben Ali och flydde landet.

I oktober 2011 genomfördes demokratiska parlamentsval som vanns av det moderata islamistpartiet Ennahda. I december samma år utsågs Moncef Marzouki från det sekulära socialdemokratiska partiet CPR till president.

Tunisien är det land som kommit längst i sin demokratiska övergång bland de länder som omfattades av den arabiska våren. Det innebär inte att man saknar utmaningar. Frågor om religionens roll i politiken, pressfrihet och frågor om kvinnors rättigheter skapar konflikter. Flera företrädare för landets vänster, som starkt kritiserat Ennahdas styre, har också mördats: bland annat Chokri Belaïd som ledde vänsteralliansen Mouvement des patriotes démocrates.

Avgörande för om demokratiseringen av Tunisien ska lyckas eller inte kommer att vara hur landets nya konstitution kommer utformas. Arbetet med att ta fram en ny konstitution pågår. Men bl.a. Amnesty International har kritiserat de utkast som tagits fram för att inte fullt ut respektera mötes- och yttrandefriheten samt för att inte garantera domstolarnas självständighet. Det är nu avgörande att omvärlden stödjer arbetet med att ta fram en ny konstitution för att garantera att de mänskliga rättigheterna respekteras, att militärens makt begränsas och kvinnors rättigheter garanteras. Därför bör Sverige som enskilt land, såväl som medlem i EU och FN, i enlighet med ovan, under-

stödja arbetet med en ny tunisisk konstitution. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7.4 Libyen

Den 15 februari 2011 bröt protester ut i den libyska staden Benghazi efter att människorättsaktivisten Fathi Terbil hade fängslats. Protesterna var mest omfattande i landets östra delar, men spred sig även till huvudstaden Tripoli. Protesterna riktades mot Muammar Gaddafis regim, en regim som måste betraktas som en av regionens mest auktoritära.

Sedan Gaddafi tagit makten 1969 infördes en diktatur där all makt i realiteten samlades hos Gaddafi själv och där politiska partier, fri media, fackföreningar och andra fristående organisationer förbjöds. Trots det hade många västländer, inklusive Sverige, goda relationer till Libyen under det senaste decenniet. 2010 försökte exempelvis handelsminister Ewa Björling sälja ett övervakningssystem till regimen vid sitt besök i landet. Det svenska oljebolaget Lundin Oils tecknade 2000 ett projektlåneavtal med två regimkontrollerade libyska banker för att kunna investera i två libyska oljekällor.

När upproret bröt ut besvarade regimen demonstrationerna och kraven på reformer med ett urskillningslöst våld, vilket kastade landet in i ett inbördeskrig. Efter att regimen satt in stridsflyg och pansarförband mot oppositionen godkände FN:s säkerhetsråd resolution 1973, som sanktionerade införandet av en flygförbudszon över Libyen.

När riksdagen 1 april 2011 beslutade att svenska Jas Gripenplan skulle delta i upprätthållandet av flygförbuds zonen över Libyen stödde Vänsterpartiet detta förslag. Men den Natoleda insatsen kom snart att frångå sitt FN-mandat om att skydda civila och i stället inriktas på att försöka understödja oppositionens väpnade kamp för att avsätta regimen. När riksdagen skulle förlänga den svenska insatsen i juni 2011 röstade därför Vänsterpartiet mot en förlängning.

I oktober 2011 tillfångatogs och dödades Gaddafi. Därefter förklarades inbördeskriget som formellt avslutat. Drygt 30 000 libyer hade då dödats. Hur många av dessa libyer som dödades i de Natoleda bombanfallen är fortfarande oklart.

Att Gaddafis regim föll innebar varken ett slut på våldet eller fullvärdig demokratisering. När den libyska regimen kollapsade spreds mycket av landets enorma vapendepåer. Libyska vapen används i dag i Syrien och spelade en avgörande roll i det väpnade upproret i Mali 2012. Våldet har också i viss utsträckning fortsatt i Libyen, inte minst p.g.a. oenighet mellan de olika miliser som störtade Gaddafi. Försöken att bygga upp demokratiska institutioner har stött på många utmaningar och den nya centralregeringen är fortfarande svag.

Sverige har hitintills stött försöken till demokratiska val genom UNDP och Carter Center. Vänsterpartiet anser att Sverige har ett större ansvar än så. Eftersom vårt land var ett av dem som aktivt deltog i störtandet av den tidigare regimen har Sverige i dag ett ansvar att aktivt stödja försöken att lägga

Fel! Okänt namn på

grunden för en verklig demokratisering av Libyen. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på hur Sverige som enskilt land, såväl som medlem i EU och FN, aktivt kan bidra till demokratisering och stabilitet i Libyen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7.5 Egypten

Den 25 januari 2011 bröt omfattande folkliga protester ut i Egypten mot Hosni Mubaraks regim. Protesterna spred sig snabbt över landet och resulterade i att Mubarak tvingades avgå 11 februari. Protesterna var ett uttryck för ett brett folkligt missnöje med regimens auktoritära styre, den stagnerade ekonomin, arbetslösheten och de allt svårare levnadsförhållandena för många egyptier. Egyptens arbetarrörelse, studenter och liberala krafter spelade en central roll i upproret. Även den egyptiska kvinnorörelsen hade en framträdande roll.

Efter Mubaraks fall tog militären de facto makten och genomförde redan i mars 2011 en folkomröstning om en ny konstitution med stöd av bl.a. Muslimska brödrskapet. De krafter som lett revolten tidigare under året motsatte sig den nya konstitutionen.

I november 2011 genomfördes parlamentsval och i juni 2012 vann Muslimska Brödrskapets Mohammed Mursi presidentvalet. Under våren 2013 växte protesterna mot Mursis styre och i juni hade protesterna blivit så omfattande att det var en fråga om tid innan Mursi skulle tvingas avgå. I detta läge genomförde militären en kupp den 3 juli och tog själv makten.

Efter kuppen har våldet eskalerat. Anhängare till Muslimska brödrskapet som motsatt sig kuppen har mötts med våld och övergrepp. Samtidigt har grupper i det egyptiska samhället som uppfattas som anhängare till kuppen, exempelvis landets kopter, drabbats av ett flertal attacker.

Egypten är ett land som står inför mycket stora utmaningar. Skyddet för de mänskliga rättigheterna är svagt, det saknas starka civila institutioner och ekonomin har sedan decennier stagnerat. Kränkningarna av kvinnors rättigheter är mycket utbredda, bl.a. beräknas så många som 90 procent av landets kvinnor vara könsstympade. Samtidigt har landet blivit en bricka i ett betydligt större spel där grannländer och stormakter satt sina intressen före det egyptiska folkets bästa.

För att ett inbördeskrig i Egypten ska kunna undvikas krävs nu en återgång till civilt styre, att demokratiska val kan genomföras och att militärens politiska inflytande begränsas. I en sådan process är det viktigt att de demokratiska krafterna stöds. Landets arbetar- och kvinnorörelse måste kunna verka. Därför bör Sverige som enskilt land, såväl som medlem i EU och FN, arbeta för en återgång till civilt styre och demokratiska val i Egypten. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8 Mellanöstern

8.1 Israel och Palestina

Israels ockupation av Palestina har skapat en av världens mest segdragna konflikter. Redan genom processen som ledde till att staten Israel utropades 1948 skapades grogrunden för dagens konflikt genom att hundratusentals palestinier fördrevs från sina hem. Sedan sexdagarskriget 1967 har Israel ockuperat delar av Gazaremsan, Västbanken och östra Jerusalem i strid med folkrätten.

Konflikten mellan Israel och Palestina är inte en konflikt mellan jämlika parter. Israel, en av världens största krigsmakter vars militärapparat understöds av USA, har ett större ansvar enligt folkrätten i egenskap av ockupationsmakt. Samtidigt är det viktigt att understryka att folkrättens regelverk, bl.a. förbudet mot attacker mot civila, omfattar samtliga parter.

Israels övergrepp mot de mänskliga rättigheterna, folkrätten och det palestinska folket inte bara fortsätter utan blir dessutom allt grövre. Blockaden av Gaza fortskrider och den mur som sedan länge har fördömts av FN fortsätter att byggas. Antalet illegala bosättningar på ockuperad mark fortsätter att växa trots löften om motsatsen och fördrivningen av palestinier från östra Jerusalem ökar. Israel fortsätter att arresterar, fängsla, tortera och i vissa fall döda dem som står upp mot ockupationen. Ingen fred tycks vara i sikte, och så länge Israel vägrar att respektera palestiniernas mest grundläggande mänskliga rättigheter kommer inte fred att vara möjlig att uppnå.

Genom sina konsekventa brott mot folkrätten framstår Israel som genuint ointresserat av att upphäva den ockupation av palestinsk mark som pågått i årtionden. Ett hävande av ockupationen är nyckeln till en varaktig fred i Mellanöstern. Vänsterpartiet anser att Israel måste dra sig tillbaka från ockuperat område, att bosättningarna måste utrymmas och att en fri och demokratisk palestinsk stat bör upprättas inom 1967 års gränser.

Vänsterpartiets utgångspunkt är folkrätten och respekten för de mänskliga rättigheterna. Därför har vi uppmärksammat och fördömt Israels grova och omfattande brott mot de mänskliga rättigheterna både i och utanför riksdagen. Vi har samtidigt inte tvekat att ta avstånd från de brott mot folkrätten och de mänskliga rättigheterna som begåtts av palestinska grupper. Vänsterpartiet har även varit starkt kritiskt mot den borgerliga regeringens agerande; vi ser att Sverige skulle kunna spela en betydligt större roll i Mellanöstern genom att vara en tydlig och konsekvent röst för folkrätten och för ett fritt och demokratiskt Palestina. I motion 2011/12:U202 har vi utvecklat våra förslag på hur Sverige kan agera för ett fritt Palestina.

USA:s utrikesminister John Kerry försöker nu återstarta fredssamtal mellan Israel och den palestinska myndigheten. Ska dessa samtal vara framgångsrika måste alla relevanta parter inkluderas i processen och utgångspunkten vara en tvåstatslösning utifrån 1967 års gränser.

Det är också viktigt att Sverige i både ord och handling ger sitt stöd till en tvåstatslösning. Att Sverige tillhörde det fåtal länder som i oktober 2011 rös-

Fel! Okänt namn på

tade mot att Palestina skulle få bli medlem i FN-organet Unesco skapar frågetecken runt Sveriges position. Sverige bör nu se till att införa en tydlig ursprungsmärkning av produkter som producerats på israeliska bosättningar på ockuperad mark och garantera att svenska exportkrediter och andra former av exportstöd inte främjar investeringar i sådana bosättningar. Sverige bör också, liksom majoriteten av världens stater, erkänna Palestina som en självständig stat. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8.2 Syrien

Protesterna mot regimen i landet inleddes i januari 2011. I mitten av mars hade protesterna spridit sig över stora delar av landet, och i landets större städer samlades hundratusentals människor med krav på president Bashar al-Assad's avgång, demokratiska reformer och social rättvisa. Protesterna var breda, folkliga och fredliga men bemöttes med våld och grova övergrepp från regimen.

I slutet av 2011 utbröt väpnade strider mellan regimen och beväpnade grupper inom den brokiga oppositionen. Striderna har därefter eskalerat och spridit sig till stora delar av landet. Motståndet mot regimen i Damaskus är brett och brokigt. Övergrepp har begåtts av flera av de stridande parterna. Men huvudansvaret för det upptrappade våldet vilar på regimen genom dess förtryck och brutala svar på oppositionens inledande demonstrationer. De krigsförbrytelser som har begåtts bör utredas av ICC, Internationella brottmålsdomstolen, oavsett vilken gruppering som misstänks ha begått övergreppen.

Sedan juli 2012 klassar Internationella rödakorskommittén stridigheterna i Syrien som ett inbördeskrig. Enligt UNHCR har mer än två miljoner syrier flytt landet, 97 procent av dessa flyktingar lever i dag i grannländerna under ofta svåra omständigheter. Enligt OCHA lever ytterligare 4,25 miljoner syrier som internflyktingar i landet. Behoven av humanitär hjälp är enorma. Det är centralt att omvärlden lever upp till sina löften och att parterna i Syrien såväl som i grannländerna garanterar att den humanitära hjälpen kan nå alla behövande.

Det finns inte någon militär lösning på krisen i Syrien. Därför har Vänsterpartiet motsatt sig ett militärt angrepp mot Syrien och förespråkade ett internationellt vapenembargo mot Syrien. Det är bara genom en politisk process som kriget och våldet långsiktigt kan upphöra. FN:s medlemsstater behöver enas om ett gemensamt svar med krav på att de ansvariga för krigsförbrytelser ska ställas inför rätta och att parterna ska tvingas till förhandlingsbordet. En politisk lösning behöver inkludera en demokratisk övergång, att Assad lämnar över makten och att Syriens olika etniska och religiösa grupper får sina rättigheter garanterade. Men en förutsättning för fred är också att länder som Ryssland, Iran, Saudiarabien och USA slutar underblåsa konflikten genom att pumpa in stöd till sina respektive allierade i Syrien. Sverige bör som enskilt land, såväl som medlem i EU och FN, agera för att en politisk process för fred

i Syrien ska komma till stånd. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8.3 Turkiet

Utvecklingen i Turkiet färgas fortfarande i hög utsträckning av landets turbulenta och blodiga moderna historia. Det omfattande förtrycket av kurderna, militärens kupper 1960, 1971, 1980 och 1997 samt folkmordet 1915 på armenier, assyrier/syrianer, kaldéer och pontier kastar fortfarande sina långa skuggor över det moderna Turkiet.

Utvecklingen i Turkiet är i dag splittrad och motsägelsefull. Militärens makt har begränsats, vissa tv- och radiokanaler har tillåtits sända på kurdiska och landet är ett av dem som kommit längst i regionen när det kommer till demokratisering samt kvinnors och hbtq-personers rättigheter. Samtidigt fortsätter åtal att väckas mot aktivister, advokater, journalister och författare som inte begått något annat brott än att uttrycka sina åsikter. En av de tusentals som åtalats är människorättsaktivisten Muharrem Erbey. Han åtalades bl.a. för ett tal han höll i Sveriges riksdag om de mänskliga rättigheterna i Turkiet.

Kurderna och andra etniska och religiösa grupper i Turkiet har fortfarande begränsade möjligheter att få uttrycka sin kultur, sin religion och använda sitt språk. Från regeringen har det de senaste åren väckts förslag om att inskränka aborträtten, fackligt aktiva åtalas fortfarande för sitt fackliga engagemang och hatbrotten mot hbtq-personer är vanligt förekommande. Vänsterpartiet har i motion 2011/12:U206 mer utförligt beskrivit vår syn på utvecklingen i Turkiet.

Den 27 maj i år inleddes fredliga protester i Istanbul mot myndigheternas planer på att riva delar av Taksim Geziparken. Därefter spred sig protesterna snabbt. I nästan samtliga turkiska provinser har protester förekommit under försommaren. Protesterna visar att det finns ett brett, men också brokigt, missnöje med premiärminister Recep Erdogans regering.

I dag pågår samtal mellan den turkiska regeringen och PKK om en fredlig lösning på landets långvariga konflikter. Som ett led i fredsprocessen har PKK utlyst vapenvila och börjat dra tillbaka sina militära styrkor från Turkiet.

Centralt i den pågående fredsprocessen är diskussionerna om en reformering av Turkiets grundlag. Konstitutionen ses av många som ett av de största hindren mot att Turkiet slutgiltigt ska kunna förvandlas från en stat med auktoritära inslag till en sann demokrati som präglas av rättssäkerhet och respekt för alla medborgares mänskliga rättigheter. Bland annat behöver Turkiet ta bort alla inskränkningar i yttrandefrihet och föreningsfrihet, men också genomföra radikala reformer vad gäller bemötandet av minoriteter. Diskriminering gentemot minoriteters rättigheter, både språkliga och kulturella, måste förbjudas. En ny konstitution måste garantera att militären ställs under civil kontroll.

Ett möjligheternas fönster har nu öppnats i Turkiet genom fredssamtalen mellan regeringen och PKK. Det har avgörande betydelse att omvärlden nu

Fel! Okänt namn på

ger försöken till fredsprocess sitt stöd och understödjer de reformer som är nödvändiga för att Turkiet ska bli en fullvärdig demokrati. Sverige bör i de bilaterala kontakterna med den turkiska regeringen, och även i egenskap av medlemsland i EU, verka för att Turkiet ska genomföra nödvändiga demokratiska reformer av sin konstitution. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8.4 Irak

Irak är ett land vars moderna historia kantats av diktatur, konflikt och oroligheter. Saddam Husseins tyranni, kriget med Iran, invasionen av Kuwait (med det efterföljande första Gulfkriget) satte sin prägel på landet under 80- och 90-talen. Efter attackerna i USA den 11 september 2001 invaderade amerikanska trupper landet i strid med folkrätten. Efter den USA-ledda invasionen vidtog en brutal ockupation av Irak. Bombningar med civila dödsoffer, systematisk tortyr, mord och våldtäkter blev näst intill dagliga inslag. De numera ökända bilderna från Abu Ghraibfängelset, som visar amerikanska soldater som förnedrar och torterar irakiska interner, är en påminnelse om ockupationens grymhet. I motion 2011/12:U205 har Vänsterpartiet mer utförligt beskrivit sin syn på utvecklingen i Irak.

Fortfarande är Irak ett land som präglats av USA:s ockupation, även om den nu är formellt avslutad. Institutionerna är svaga och tilltron till regeringen är svag. Tortyr är fortfarande vanligt förekommande och möjligheten att arbeta fackligt ytterst begränsad. Våldet är fortfarande utbrett och drabbar hela det irakiska samhället. Kristna och hbtq-personer är exempel på två grupper som drabbats hårt av våld och attacker de senaste åren. Det blodiga inbördeskriget i Syrien har också bidragit till en försämring av säkerhetsläget i Irak. Enligt UNHCR fanns den 3 september 168 000 syriska flyktingar i Irak.

I de självstyrande kurdiska områdena i norra Irak/irakiska Kurdistan är utvecklingen delvis en annan. Här har kurderna betydligt större möjligheter att uttrycka sin kultur och använda sitt språk än i grannländerna och säkerhetsutvecklingen har varit betydligt bättre. Samtidigt var det i dessa områden som de största demonstrationerna genomfördes 2011 som en del av den arabiska våren med krav på krafttag mot korruption och politiska reformer.

Vänsterpartiet anser att FN bör tillsätta en speciell rapportör för Irak som bl.a. ska få i uppdrag att övervaka utvecklingen för de mänskliga rättigheterna i landet. En sådan rapportör fanns fram till 2003, men avskaffades efter det USA-ledda anfallskriget mot landet. Sverige bör som medlem i FN aktivt verka för att en FN-rapportör för Irak tillsätts. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8.5 Iran

Revolutionen i Iran 1979 väckte hoppet om en demokratisering, men resultatet blev i stället en stenhård diktatur. Brotten mot de mänskliga rättigheterna

Fel! Okänt namn på

är många och omfattande. Vänsterpartiet har under en lång tid uppmärksammat situationen i Iran. Vi har i motioner, interpellationer, skriftliga frågor och på demonstrationer vid en lång rad tillfällen protesterat mot regimen övergrepp mot bl.a. etniska minoriteter, kvinnor, fackföreningsaktiva och hbtq-personer. I motion 2012/13:U206 presenterade Vänsterpartiet flera förslag om hur vi vill att Sverige ska verka för ett fritt och demokratiskt Iran.

Förtrycket drabbar alla delar av det iranska samhället. Förtrycket av kvinnor i Iran är i dag institutionaliserat och genomsyrar hela samhället, inklusive lagstiftningen. Under den rådande regimen behandlas kvinnor som en andra klassens medborgare. Kvinnor har inte samma rättigheter som män vad gäller äktenskap, skilsmässa, vårdnaden av barn eller i arvsrätten. Iran är fortfarande ett av de länder som avrättar hbtq-personer. Den 4 september 2011 avrättades t.ex. tre män i Karounfängelset i Ahvaz för "sodomi".

Det är inte tillåtet att organisera sig i eller starta fria och oberoende fackföreningar i Iran och någon strejkrätt existerar inte. Trots det förekommer strejker och försök att bilda fria och oberoende fackföreningar. Regimen har bemött detta med en allt grövre repression. Ett stort antal av landets politiska fångar är fackligt aktiva.

Irans etniska minoriteter, såsom bl.a. kurder, azerier, araber och balucher, utsätts för en omfattande diskriminering och deras möjligheter att uttrycka sitt språk, sin kultur och sin identitet är begränsade. Krav från de etniska minoriteterna på respekt för deras rättigheter möts med omfattande förföljelser, fängslanden och dödsstraff. Religionsfriheten är ytterst begränsad i Iran. Sunnimuslimer, baha'ier och andra religiösa minoriteter möter stort motstånd från regimen i sina försök att uttrycka sin tro.

Vänsterpartiets vision är en värld utan kärnvapen. Vi kämpar därför för att de nuvarande kärnvapenmakterna ska avveckla sina innehav och motsätter oss att fler länder skaffar sig kärnvapenkapacitet. Vänsterpartiet motsätter sig därför att Iran skaffar sig kärnvapen.

Vänsterpartiet anser att frågan om kärnvapenspridning behandlas bäst inom FN. Vi vill stärka IAEA och att Sverige tydligt ska agera för att öka respekten för icke-spridningsavtalet NPT. Iran har undertecknat NPT och världssamfundet måste nu agera enat för att förmå Iran att leva upp till sina åtaganden under avtalet. Vi vill se en zon fri från massförstörelsevapen i Mellanöstern.

Det finns krafter i USA och Israel som använt det iranska nukleära programmet som argument för att förespråka en väpnad attack mot Iran. Vänsterpartiet motsätter sig tydligt varje tanke på ett militärt angrepp på Iran.

Den 14 juni hölls presidentval i Iran som vanns av Hassan Rohani. Valet var inte demokratiskt. Av över 700 anmälda kandidater tillät Vaktarrådet bara åtta att ställa upp. De män som tilläts ställa upp hade visserligen lite olika profil, men ingen av dem förespråkade några större förändringar av det politiska systemet i Iran.

Sveriges politik mot Iran måste bygga på de mänskliga rättigheterna och det iranska folkets rätt att i fria och demokratiska val välja sina ledare och i vilken riktning landet ska gå. En sådan politik får inte skymmas av ekonomiska egenintressen. Tyvärr har Sveriges hållning inte alltid varit konsekvent

Fel! Okänt namn på

och trovärdig. Fortfarande avvisas flyktingar som flytt undan regimen förtryck i Iran. Genom de svenska myndigheternas exportfrämjande verksamhet stöds svenska företag som investerar i Iran.

Iran har varit den enskilt största mottagaren av svenska exportkrediter i regionen under den borgerliga regeringen. Mellan 2006 och 2012 utfärdade EKN garantier för affärer med regimen i Teheran för mer än 15 miljarder kronor. I dag är drygt 90 svenska företag verksamma i Iran, bl.a. ABB, Tetra Pak, Alfa Laval och Ericsson. Efter de folkliga protesterna 2009 uppmärksammade nyhetsbyrån Bloomberg att svenska Ericsson och brittiska Creativity Software sålt övervakningsutrustning till Iran. Enligt oppositionella i Iran bidrog utrustningen från Ericsson till att regimen kunde spåra upp människor som deltagit i protesterna genom deras telefonsamtal, sms och mail. Det är avgörande att även det svenska näringslivet agerar i enlighet med målsättningarna om en ökad respekt för de mänskliga rättigheterna, inklusive de fackliga rättigheterna. Svensk handel och investeringar får aldrig bidra till att stärka regimen grepp om Iran. Den svenska regeringen bör inleda en dialog med de svenska företag som är verksamma i Iran avseende de mänskliga rättigheterna. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8.6 Bahrain

I februari 2011 utbröt folkliga protester i Bahrain med krav på större frihet, social rättvisa och politiska och konstitutionella reformer. Regeringen svarade hårt och skoningslöst med våld och övergrepp. Trots det fortsatte protesterna med krav på en ny konstitution, en demokratiskt vald regering, en mer rättvis fördelning av landets tillgångar och frigivning av alla politiska fångar. Mycket tyder på att protesterna och de krav som restes hade ett brett folkligt stöd från folkrörelser och fackliga organisationer, från både sunni- och shiamuslimer och från män och kvinnor i Bahrain.

Demonstrationerna växte sig allt starkare under våren. Bahraíns grannland Saudiarabien sände då in stridsvagnar och Bahraíns kung införde undantagstillstånd och gav de väpnade styrkorna tillstånd att använda de åtgärder som krävdes för att stoppa upproret. Följden blev många dödade och skadade.

Amnesty International beskriver utvecklingen i Bahrain på följande sätt.

Kort sagt, situationen för mänskliga rättigheter i Bahrain försämrades betydligt under 2011 med försöken att krossa proteströrelsen i februari och mars. Till viss del verkar det som om proteströrelsen var ett offer för regionala och internationella kapitalintressen och politiska intressen, bland annat i USA, som upprätthåller en stor flottbas i Bahrain. De starka krafter som stöder den styrande Al Khalifa-familjen gjorde lite för att stoppa den bahraínska regeringen som med hjälp av våldsamma metoder försökte behålla status quo. Detta resulterade i nya övergrepp och den utbredda användningen av vissa metoder som inte setts på många år och som har förvärrat den farliga polariseringen i Bahrain.

Vänsterpartiet delar denna beskrivning av utvecklingen i landet.

En del i regimen repression mot de folkliga protesterna har varit massarresteringar. Bland annat greps ett stort antal sjuksköterskor och läkare av

regimen för att de gett skadade demonstranter och oppositionella läkarvård. Även 13 av landets framstående människorättsaktivister fängslades. En av dessa är den svenske medborgaren Mohammed Habib al-Muqdad, som dömdes till livstids fängelse för sitt deltagande i de folkliga protesterna. Han dömdes först i en militärdomstol och i september 2012 fastställdes domarna i en appellationsdomstol. Bland annat Amnesty har betecknat al-Muqdad och de övriga fängslade som samvetsfångar.

Medan utvecklingen i länder som Syrien och Libyen fått stor uppmärksamhet i Sverige och övriga EU har regimen grova och omfattande övergrepp i Bahrain mötts med tystnad. Medan EU har infört vapenembargo mot Syrien fortsatte Sverige under 2011 att exportera vapen till både Bahrain och Saudiarabien. Vänsterpartiet anser att Sveriges vapenexport till diktaturer bör upphöra. Sverige bör i EU såväl som i FN verka för ett vapenembargo mot Bahrain. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8.7 Saudiarabien

Saudi arabien är tveklöst en av vår tids värsta diktaturer. Varje försök till att kräva reformer och ökad respekt för de mänskliga rättigheterna har skoningslöst slagits ner. Landets styrande kungafamilj har även under den arabiska våren varit en av de starkaste krafter som undergrävt demokratisering.

2011 genomförde Saudiarabien en militär intervention i Bahrain för att slå ner det folkliga upproret där. Den saudiska regimen har underblåst inbördeskriget i Syrien genom militära stöd till vissa rebellgrupper. Regimen i Saudiarabien gav sitt aktiva stöd till militärkuppen i Egypten och man har gett Tuni-siens förre diktator Ben Ali en fristad.

Trots regimen grova och omfattande brott mot de mänskliga rättigheterna har det politiska samarbetet och ekonomiska utbytet mellan Sverige och Saudiarabien varit mycket omfattande. Svenska myndigheter har understött investeringar och handel med diktaturen med miljardbelopp under de senaste åren. Besöksutbytet har varit omfattande och Saudiarabien är en av de främsta köparna av svenskt krigsmateriel.

Den 6 mars 2012 avslöjade Sveriges Radio att FOI, Totalförsvarets forskningsinstitut, 2007 inlett det s.k. Projekt Simoom. Inom ramen för det militära samarbetsavtal som den socialdemokratiska regeringen slöt med Saudiarabien 2005 skulle FOI genom ett bulvanföretag och i samarbete med flera svenska företag leda arbetet med att bygga en fabrik för antitankvapen i Saudiarabien. Den borgerliga regeringen beslutade 2010 att förlänga det militära samarbetsavtalet med Saudiarabien.

Redan när det militära samarbetsavtalet granskades av konstitutionsutskottet 2006 lade Vänsterpartiet en reservation eftersom vi ansåg att avtalet stred mot den svenska krigsmateriellagstiftningen. Avslöjandena om Projekt Simoom understryker hur djupt problematiskt detta avtal är. Regeringen bör därför upphäva det militära samarbetsavtalet mellan Sverige och Saudiarabien. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 20 september 2013

Jonas Sjöstedt (V)

Torbjörn Björlund (V)

Eva Olofsson (V)

Hans Linde (V)

Siv Holma (V)

Mia Sydow Mölleby (V)